

Turistička ponuda Bjelovarsko - bilogorske županije

Bezelj, Matej

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:656223>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-03**



Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)



Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije

Kultura i turizam

MATEJ BEZELJ

TURISTIČKA PONUDA BJELOVARSKO-BILOGORSKE ŽUPANIJE

Završni rad

Pula, 2021.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije

Kultura i turizam

MATEJ BEZELJ

TURISTIČKA PONUDA BJELOVARSKO-BILOGORSKE ŽUPANIJE

Završni rad

JMBAG: 0303044747 (617-KT)

Studijski smjer: Kultura i turizam

Predmet: Selektivni oblici turizma

Znanstveno područje: Interdisciplinarne znanosti

Mentor izv. prof. dr. sc. Aljoša Vitasović

:

Pula, rujan 2021.

SADRŽAJ	
1. UVOD	7
2. TURIZAM	9
3. SELEKTIVNI OBLICI TURIZMA	9
3.1. DEFINIRANJE SELEKTIVNOG TURIZMA	10
3.2. KLASIFIKACIJA I SISTEMATIZACIJA SELEKTIVNIH OBLIKA TURIZMA	10
4. TURISTIČKA PONUDA BJELOVARSKO-BILOGORSKE	11
4.1. ENO - GASTRO TURIZAM	12
4.1.1. Vinarija Daruvar	12
4.1.2. Vinarija Coner	12
4.1.3. Izletište i vinotočje Vinia	13
4.1.4. Bilogorska vinska cesta	13
4.1.5. Daruvarska vinska cesta	14
4.1.6. Sirana Biogal	14
4.1.7. Češka kuhinja	14
4.1.8. Daruvarska pivovara	15
4.1.9. Rihter Distillery	15
4.2. KULTURNI TURIZAM	15
4.2.1. Dvorac grofa Jankovića	16
4.2.2. Kulturni centar Mato Lovrak	16
4.2.3. Stari grad Sirač	17
4.2.4. Gradski muzej Bjelovar	17
4.2.5. Češka nacionalna manjina	17
4.2.6. Mađarska nacionalna manjina	18
4.2.7. Romska kuća	18
4.3. SPORTSKO-REKREACIJSKI TURIZAM	19
4.3.1. Konjički klub „Husar“ Čazma	19

4.3.2. Ergela AMB HORSES	19
4.3.3. Lov	20
4.4. ZDRAVSTVENI I WELLNESS TURIZAM	20
4.4.1. Daruvarske toplice	20
4.4.2. Termalni vodeni park Aquae Balissae	21
4.4.3. Sportski rekreacijski centar Veliki Grđevac	21
4.4.4. Poliklinika Arcadia	21
4.5. ASTRONOMSKI TURIZAM - Astronomsko društvo Kumova Slama	22
4.6. CIKLOTURIZAM	22
4.7. MANIFESTACIJSKI TURIZAM	23
4.7.1. Vinodar	23
4.7.2. Međunarodna izložba vina „Čazmanski vinokap	24
4.7.3. Pčelarski sajam	24
4.7.4. Dani piva	24
4.7.5. 10 dana astronomije	25
4.7.6. BOKfest	25
4.7.7. Dani krumpira u Hercegovcu	26
4.7.8. Dani šljiva i rakije	26
4.7.9. DOKUart	26
4.8. RURALNI TURIZAM	27
4.8.1. OPG Bilogorska čarolija	27
4.8.2. Izletište „Na malenom brijegu“	27
4.8.3. Božićna bajka – Uskrsna priča obitelji Salaj	28
4.9. SMJEŠTAJNI KAPACITETI	29
5. ZAKLJUČAK	31
SAŽETAK	34
SUMMARY	35

1. UVOD

Bjelovarsko-bilogorska županija se nalazi u istočnom dijelu središnjega područja Hrvatske. Graniči s Koprivničko-križevačkom županijom na sjeveru, s Virovitičko-podravskom županijom na sjeveroistoku, na jugu sa Sisačko-moslavačkom te na zapadu sa Zagrebačkom županijom. Zahvaljujući tome što obuhvaća prostor četiri karakteristične zemljopisne cjeline: Bilogoru, rubne masive Papuka i Ravne gore, Moslavačku goru, i dolinu rijeke Česme i Ilove s pravom možemo tvrditi kako je ovo područje vrlo bogato prirodnim i geografskim ljepotama. Bjelovarsko-bilogorska županija zauzima površinu od samo 3,03% od ukupne površine Hrvatske što se ne bi dalo zaključiti po turističkim raznolikostima koje ona nudi.

Središte županije je grad Bjelovar, političko, kulturno i gospodarsko središte županije te se u njemu nalaze mnogobrojne institucije koje svojim aktivnim djelovanjem daju primjeren značaj gradu. Županiju čine i gradovi Daruvar, Čazma, Garešnica i Grubišno Polje, koji svojim posebnostima i specifičnostima u gospodarskom i društvenom životu daju cjelovitu sliku područja Bjelovarsko-bilogorske županije. Iako je ovo područje bilo dosta pogođeno ratnim zbivanjima, do danas se izgradilo u vrlo bogatu turističku ponudu. Najpoznatije oblike zdravstvenog i wellness turizma ovih krajeva čine svakako Daruvarske toplice koje svoje postojanje bilježe daleko u povijest još od 765. godine kada izgradnju započinje grof Antun Janković.

Cilj ovoga rada je dati odgovor na pitanje koliko je Bjelovarsko-bilogorska županija kao turistička destinacija prepoznata te jesu li ponuda i potražnja te županije dovoljno bogate da bi iz godine u godinu privlačile veći broj gostiju.

Metode koje su korištene pri ovome radu su teorijska i empirijska. Empirijskom metodom se istražila stvarna postojanost ponude koju nudi Bjelovarsko-bilogorska županija, njezine smještajne kapacitete i turistička odredišta. Istražene su i najposjećenije destinacije i najbolje ocijenjene ponude. Teorijskom dijelu je pristupano proučavajući literaturu o povijesti županije kao i njezinih sastavnica poput gradova, općina i sela. Također je korištena stručna literatura koja donosi pregled raznovrsnih informacija o turizmu i turističkim ponudama uopće, te shvaćanje turizma s različitih gledišta nekolicine stručnjaka.

Svrha rada je pobliže prikazati razvoj i napredak Bjelovarsko-bilogorske turističke ponude i proširiti horizonte o bogatstvu koje taj kraj nudi.

2. TURIZAM

Pojam turizma se počinje upotrebljavati tek u 19. stoljeću, a kada bismo govorili o turizmu s obzirom na upotrebu te riječi, mogli bismo razvitak turizma podijeliti u tri razdoblja. Prvo razdoblje obuhvaća putovanja radi rekreacije u kojima su turisti isključivo iz privilegirane klase, zatim razdoblje putovanja turista iz privilegiranih društvenih slojeva koja se nazivaju turistička putovanja i traju od polovice 19. stoljeća do Prvog svjetskog rata. I treće razdoblje turizma bi bila putovanja kao masovna pojava turista iz svih društvenih slojeva koja počinju od završetka Prvog svjetskog rata¹. Švicarski autori Hunziker i Krapf dali su svoju definiciju turizma koja glasi: „*Turizam je skup odnosa i pojava koje proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja nekog mjesta, ako se tim boravkom ne zasniva stalno prebivalište i ako s takvim boravkom nije povezana nikakva njihova gospodarska djelatnost*”².

Svjetska turistička organizacija je na Konferenciji o putovanju i turizmu, isti definirala na svoj način i tako zaključila da : “*Turizam podrazumijeva aktivnosti osoba tijekom njihova putovanja i boravka u mjestu izvan svog uobičajenog boravišta, i to, bez prekida, ne duže od jedne godine, a radi odmora, odnosno zbog poslovnih i drugih razloga*”³. Shodno tome, možemo zaključiti da je turizam skup odnosa i pojava, pritom misleći i na društveni i ekonomski karakter, a obuhvaća razna područja kao što su rekreacija, putovanje i odmor. Posredstvom osobne potrošnje turista, turizam obavlja svoju najvažniju funkciju, a to je svakako ona gospodarska.

3. SELEKTIVNI OBLICI TURIZMA

Potreba za pronalaženjem modela koji vodi ka održivom razvoju turizma javila se vidjevši prve negativne znakove masovnog turizma. Selektivni turizam mogli bismo definirati kao „*sintetički i generički pojam koji označava novu kvalitetu suvremenog i budućeg turizma, utemeljen na selekciji programa, odgovornom ponašanju svih sudionika, ekološkom i ekonomskom načelu uravnoteženog razvoja, kvalitetnoj razini*

¹ Ružić, P., :*Ruralni turizam*, Institut za poljoprivredu i turizam Poreč, 2009.str. 1-7.

² Blažević, B.,: *Turizam u gospodarskom sustavu*, Fakultet za hotelski i turistički menadžment Opatija, Opatija, 2007. str. 72.

³ Blažević, B.,: *Turizam u gospodarskom sustavu*, Fakultet za hotelski i turistički menadžment Opatija, Opatija, 2007. str. 72.

te izvornom identitetu i humanitetu usluge, uz poželjan uravnotežen odnos broja turista i broja lokalnih stanovnika na određenom području⁴.

3.1. DEFINIRANJE SELEKTIVNOG TURIZMA

Prema UNESCO-voj Konvenciji za zaštitu svjetske kulturne i prirodne baštine iz 2003. godine uvodi se termin nematerijalne baštine i na 32. sjednici Generalne konferencije prihvaćena je definicija: „*Nematerijalna kulturna baština obuhvaća usmenu tradiciju, izričaj i jezik, scensku umjetnost, društvenu praksu, rituale i svečanosti, znanja i praksu o prirodi i svemiru te tradicijske obrte*“. Tržište turizma sve se više raščlanjuje na podkategorije koje su definirane osobnim sklonostima, životnim stilom, potrebama i životnim prilikama. Sve to potiče interes za različite oblike i vidove turizma na svim razinama turističke potražnje. Turisti današnjice tragaju za što kvalitetnijim odmorom, rekreacijom, zabavom i zdravljem, sve više sami istražuju i osmišljavaju putovanja ili pak to kombiniraju s aranžmanima specijaliziranih organizacija posredništva u formi agencija i turoperatora. Sve su češće u potrazi za nezagađenom atraktivnom prirodom koja nudi relaksaciju, zadovoljstvo, rekreaciju, zdravstvenu rehabilitaciju, umjetnost i tradiciju, kroz bijeg od naporne svakodnevice ili pak putuju zbog različitih motiva.

3.2. KLASIFIKACIJA I SISTEMATIZACIJA SELEKTIVNIH OBLIKA TURIZMA

Vrijedna klasifikacija oblika turizma zasigurno je ona Kaspera C⁵. koji je među prvima turizam podijelio na više različitih kategorija te na mnoge podkategorije unutar dviju osnovnih podjele.

Stoga on navodi podjelu prema motivaciji s kategorijama:

- socijalni turizam (roditeljski turizam, turizam udruženja i saveza), o sportski turizam (aktivni i pasivni sportski turizam),
- rekreativni turizam (rekreativni turizam u bližim ili dalekim destinacijama, zdravstveni turizam),
- kulturni turizam (kulturni svjetovni turizam i religijski turizam),
- politički turizam (diplomatski turizam, turizam političkih manifestacija),

⁴ Nikočević, Z. (2012): *Kultura ili baština*. Etnološka tribina 35, vol.42. str. 7-56 (9). <http://www.hrcak.srce.hr/>

⁵ Geić, S., *Menadžment selektivnih oblika turizma*, Sveučilište u Splitu 2011. Str 225., prema Kasper, C., 1975:14- 15).

- komercijalni turizam (poslovni i kongresni, turizam sajmova i izložbi).

Prema uzrocima i vanjskim učincima stvara podjelu prema:

- vrsti smještaja (hotelski turizam, para – hotelski turizam, turizam sekundarnog domicila, kamping turizam),
- sezonama (ljetni turizam, zimski turizam) prema podrijetlu (nacionalni turizam, međunarodni turizam),
- trajanju boravka (turizam kratkog boravka, turizam tranzita ili graničnih prijelaza, rekreativni turizam na bližim odredištima, turizam dužeg trajanja boravka, turizam godišnjih odmora),
- učincima na platnu bilancu (aktivni turizam – receptivni turizam, pasivni turizam – emitivni turizam)
- broju sudionika (individualni turizam, kolektivni turizam, turizam skupina ili društava, klupski turizam, masovni turizam, obiteljski turizam),
- dobi sudionika (turizam mladih, turizam treće dobi),
- vrstama prijevoza (željeznički turizam, automobilski turizam, avionski turizam, pomorski, riječni i jezerski turizam), o
- načinu plaćanja (socijalni turizam, turizam iz štednje i kredita), o sociološkim kategorijama (ekskluzivni i luksuzni turizam, tradicionalni turizam, turizam mladih, socijalni turizam)⁶.

Turističko gospodarstvo je najviše usmjereno ka turističkim sezonama, upravo zbog toga što one donose najveće financijske rezultate. Važno je istaknuti da upravo taj segment turizma omogućava razvoj i onih selektivnih vidova turizma koji nisu strogo vezani za sezonske sadržaje.

4. TURISTIČKA PONUDA BJELOVARSKO-BILOGORSKE ŽUPANIJE

Bjelovarsko-bilogorska županija je najistočnija županija središnje Hrvatske. Odlikuje je valovit kraj s riječnim dolinama usječenima u šljunkovito-ilovasti ravnjak. Naselja su većinom u nizinama a često se bez prekida nadovezuju jedno na drugo pa su se formirali nizovi velikih sela duž cesta, dugi i do nekoliko kilometara. Županiju odlikuje velika etnička raznolikost, što pridonosi njezinu kulturnom bogatstvu.

⁶ Geić, S., *Menadžment selektivnih oblika turizma*, Sveučilište u Splitu 2011. Str 225., prema Kasper, C., 1975:14- 15).

Županijsko je središte grad Bjelovar koji je jedan je od naših najmlađih gradova. Turističku ponudu županije upotpunjuju brojne crkve, muzeji, srednjovjekovni burgovi te mnogi drugi kulturno-povijesni spomenici, kao i šumovite gore, brojne rijeke i ribnjaci.

4.1. ENO - GASTRO TURIZAM

Gastronomski i vinski turizam, koji se još naziva i eno–gastronomski, podrazumijeva posjetu destinaciji čiji je primarni cilj da zadovolji osobne interese za nacionalnu ili regionalnu gastronomiju, a uključuje: konzumiranje hrane i pića, učenje o pripremanju jela, kupovinu proizvoda u vezi sa hranom, kao i pohađanje tečajeva kuhanja.

4.1.1. Vinarija Daruvar

Na više od 140 hektara u Donjem Daruvaru i Đulovcu uzgajaju se preporučene sorte vinove loze za ovo podneblje – graševina, sauvignon, rajnski rizling i chardonnay. Obitelj Janković među prvima je prepoznala ogromne pogodnosti daruvarskog kraja za uzgoj vinove loze. U njihovom dvorcu, u podrumu je i danas vinoteka u kojoj se čuvaju i dozrijevaju visokokvalitetne sorte vina. Od 1771. do 1777. godine radi se na izgradnji dvorca, a rijetko tko je tada znao da se nekoliko metara pod zemljom nalazi i vinski podrum koji s 2 metra debelim zidovima stvara idealne uvjete za čuvanje i sazrijevanje vina i za neke buduće generacije. 1995. godine je Vinarija Daruvar⁷ renovirala podrum dvorca, uredila je prostor za njegu i čuvanje visokokvalitetnih sorata vina kapaciteta 350 000 litara, vinoteku s izloženim eksponatima iz rimskog doba, arhivu i kušaonicu vina. Kušaonica je kapaciteta za otprilike 40 gostiju koji uz stručno vodstvo enologa mogu uživati u kušanju zlatnih vina grofovskog porijekla.

Simbol obitelji Janković te simbol njigova grba - ždral - po kojemu je grad Daruvar⁸ dobio naziv, ujedno je poslužio kao i inspiracija u kreiranju etiketa daruvarskih vina.

4.1.2. Vinarija Coner

Poznato je da Bilogora i okolica obiluju biljnim i životinjskim svijetom, ali i kulturnim sadržajima. Pri posjetu vinariji Coner mogu se pronaći igrališta, livade,

⁷ Vinarija Daruvar: <https://www.badel1862.hr/vinarija/vinarija-daruvar/>, posjećeno 11. 05. 2021.

⁸ Ždralov grad na mađarskom jeziku ili preciznije Ždralov dvorac prema prelijepom dvorcu grofa Jankovića

vidikovce, biciklističke i pješačke staze, a najvažnije je što se može uživati u domaćoj hrani, osobito vinu. Na tom se mjestu spaja užitak i zadovoljstvo. Vinarija Coner⁹ pruža široke mogućnosti iskoristivosti njihova prostora, te se mogu pohvaliti dvjema dvoranama namijenjenima za poslovne sastanke, predavanja ali i svadbe i vjenčanja. Važno je naglasiti da Coner nudi isključivo tradicionalna jela bilogorskoga kraja koja se pripremaju i na tradicionalan i na suvremen način, a sve namirnice proizvedena su na njihovim imanjima. Najvažnija domena vinarije Coner je obrada tla i loze, kako bi potpunu pozornost posvetili zdravlju, svježini i čarima vinove loze koje daju najbolja bilogorska vina. Bilogorska su vina lagana, pitka i aromatična, s dobrim omjerom kiselina odnosno šećera i alkohola.

4.1.3. Izletišta i vinotočje Vinia

Nekoliko kilometara od Bjelovara smjestilo se Izletišta i vinotočje Vinia¹⁰. Uz samo izletišta se prostiru vinogradi i predivan pogled na grad Bjelovar ali i nepregledne šume bilogorskoga kraja. Na tom bajkovitom mjestu je obitelj Šapić odlučila započeti svoj posao koji se iz godine u godinu neprestano širi, a njihovi poslovni apetiti se ne smanjuju. Tako se na izletištu mogu kušati razna vina, mogu se koristiti dvorane za privatne i poslovne sastanke i proslave. Može se uživati u tradicionalnoj kuhinji ali i zadovoljiti želje najmlađih. Tako je u sklopu izletišta najmodernije uređeno igralište, ali otvorena i mogućnost jahanja ili igranja odbojke na pijesku. Vinia je poznata po organizaciji domjenaka, školskih izleta, svečanosti, terenske nastave i vrtićkih obilazaka. Ono što Viniju najviše izdvaja od sličnih izletišta je svakako kamp, ali i smještajni kapaciteti ocijenjeni s 4 zvjezdice. Kamp Vinia nudi 4 parcele za kampere i kamp prikolice ali i mjesto za avanturiste koji žele potpuno jединство s prirodom u šatorima. Sva vina koja se mogu probati u kušaonici i naručiti u restoranu, također se mogu i kupiti za uspomenu u maloj trgovini koja nudi i buteljirana vina, ali i rinfuze.

4.1.4. Bilogorska vinska cesta

Nadomak Bjelovara nalazi se Bilogorska vinska cesta koju obilježava pitomi krajolik, očuvana priroda i gostoljubivi stanovnici ovog kraja koji će oduševiti svakog posjetitelja. Na prekrasnim, mirnim obroncima Bilogore uz guste šume s mnogo divljači

⁹ Vinarija Coner <https://www.vinarija-coner.hr/>, posjećeno 19.06. 2021.

¹⁰ Izletišta i vinotočje Vinia: <https://www.vinia.hr>, posjećeno 17.06.2021.

nalaze se njive i pašnjaci uz koje su smještena pitoma bilogorska sela. U njima se već stotinama godina uzgaja stoka, proizvodi mlijeko, sir i vrhnje, a iz njihovih kuća šire se mirisi domaće kuhinje i starih domaćih jela. Nedaleko tih sela od davnina su postojali i vinogradi s malim klijetima, a neki od njih postali su u novije vrijeme obiteljske vinarije. Mnoge su obitelji odlučili svoje običaje, kulturu i to nasljeđe prema tradiciji dobre kapljice i domaćih delicija podijeliti s gostima kroz turističku ponudu.

4.1.5. Daruvarska vinska cesta

Ono čime obiluje daruvarska stoljetna tradiciju i bogatua prošlost je zasigurno uzgoj vinove loze. Sedam je punktova koji tvore daruvarsku vinsku cestu raznolike ponude, a svojim oblikom i svrhom spaja najudaljenije dijelove grada. Obilaskom punktova posjetitelji se mogu počastiti uživanjem u pogledu na nepregledne redove vinograda od kojih zastaje dah, ali i toplinom dobrodošlice daruvarskih vinara i čašćenjem osjetilnih pupoljaka.

4.1.6. Sirana Biogal

U neposrednoj okolini Daruvara, u Donjem Daruvaru prije više od dvadeset godina nastala je mala tvornica prerade mlijeka, BIOGAL. Tvornica je s godinama stasala, razvijala se i vrlo vješto i znalački se pretvorila u dom sirarskih delicija. Sirana Biogal danas može ponuditi svojim posjetiteljima, kupcima ali i kušačima više od dvadeset vrsta kravljih, kozjih i ovčjih sireva. Glavna misija im je uživanje u bogatstvu i raznolikosti okusa i mirisa gotovo svih regija Hrvatske. Ali njihova priča ovdje ne staje, kako bi zaokružili i upotpunili cijelu sirnu bajku zadnjih godina rade na stvaranju sireva s plemenitim plijesnima.¹¹

4.1.7. Češka kuhinja

U daruvarskom kraju prevladava kontinentalna hrvatska kuhinja. Međutim, zahvaljujući bogatom utjecaju češke manjine, u daruvarskom kraju može se uživati u brojnim specijalitetima češke kuhinje. Samo neki od poznatih čeških specijaliteta, koje se mogu probati u Daruvaru, su knedle s kiselim kupusom, pečena guska i patka, krpice sa svježim kupusom, cmunda-bramborak od ribanog krumpira, kucmoh, lovački gulaš, perket, salenjaci, orehnjača, makovnjača, torbice s pekmezom, knedle sa šljivama te mnoge druge delicije.

¹¹ Sirana Biogal: <https://www.sirana-biogal.hr/>, posjećeno 07. 06. 2021.

4.1.8. Daruvarska pivovara

Nakon što su daruvarsko područje naselili češkim doseljenicima, grof Janković iskoristio je njihovo poznato graditeljsko iskustvo u izgradnji pivovare i umijeće u proizvodnji piva. Tako danas Pivovara Daruvar¹² ima tradiciju dugu više od 180 godine i najstarija je hrvatska pivovara. Nekoliko puta kroz godine rada mijenjala svoje vlasnike, ali tradicija i receptura proizvodnje piva ostala je ista. Pivovara ima hvalevrijedan brend poznato diljem regije a to je Staročeško pivo. Zahvaljujući tradiciji u proizvodnji piva i prirodno mekoj vodi, daruvarsko pivo je od samog početka slično češkom pivu, a kuhati se počelo čak dvije godine prije nego je u češkom gradu Plzeň po prvi puta skuhan lager koji je i danas dominantan tip u svijetu piva. Mnoge vrste piva su se ovdje kuhale kroz povijest, a samo neke od njih su Martovsko, Sanator, Slador, Specijal, Gambrius i Porter, a danas je jedina pivovara izvan Češke Republike koja proizvodi pivo prema tradicionalnoj češkoj recepturi.

4.1.9. Rihter Distillery

Rihter destilerija je obiteljska destilerija sa stoljetnom tradicijom kuhanja alkohola na području grada Daruvara - ždralovog grada, po kojem je i njihov vrhunski gin dobio ime. Crane Town london dry gin¹³ proizvodi se od 20 ručno ubranih biljaka koje se mogu pronaći u podnožju planine Papuk. Neke od njih su borovica, angelica, bazga i kamilica. Crane Town gin je radi se u tradicionalnom obiteljskom ozračju, destiliran u bakrenom kotlu sa gin basketom, dok na nepcu ostavlja snažan trag s okusima bilja. Specifičan miris borovice s nijansama bazge i citrusa krasi ovaj gin uz izuzetan okus.

4.2. KULTURNI TURIZAM

Kulturni turizam je oblik turizma u kojem prevladava interes potražnje za objektima i sadržajima kulturnog karaktera. Pojam kulturnog turizma uglavnom se primjenjuje na putovanja koja uključuju posjete kulturnim baštinama i resursima neovisno o početnim motivima.

¹² Pivovara Daruvar: https://www.pivovara-daruvar.hr/hrvatski/o-nama_6/, posjećeno 17.05.2021.

¹³ Rihter distillery, <https://rihter-distillery.com/>, posjećeno 15.06.2021.

4.2.1. Dvorac grofa Jankovića

Dvorac grofa Jankovića jedna je od najvrjednijih baroknih građevina Bjelovarsko-bilogorske županije. Sam dvorac smješten je u središtu grada Daruvara i zaštićeni je spomenik kulture Republike Hrvatske. Najvažniji trenutak tijekom razvitka Daruvara kakvoga danas poznajemo zasigurno je dolazak obitelji Janković na te prostore. Antun Janković je dao sebi izgraditi dvorac pod imenom Daruvar, a zamislio ga je kao najljepši dvor u cijeloj kraljevini kojeg bi se mogli posramiti i mnogi bečki dvori. Dvorac tvori oblik slova U, koje obgrljuju dvorsko dvorište i centralni dio dvorca koji obiluje suncem. Dvorac je nekada imao salon, koncertnu i plesnu dvoranu, knjižnicu i blagovaonicu, budoar, spavaće sobe, salon za muškarce i salon za goste. Dvorac grofa Jankovića¹⁴ do danas je imao mnoge funkcije, izuzev sjedišta kraljevske obitelji. Važan je bio u Domovinskom ratu, a nakon toga je postao osnovna škola koju su pohađali učenici nižih razreda. Danas, je u podrumu dvorca uređen Vinski salon ali i Izložba pisanih dokumenata o obitelji Janković na mađarskom i hrvatskom jeziku. Na katu dvorca, danas postoji nekoliko uređenih prostorija, a neke od njih su Glazbeni salon, Soba obitelji Janković, Soba židovske kulture i tradicije i Stalni izložbeni postav „Domovinski rat u Daruvaru“ koji nosi najvažniju ulogu dvorca danas.

4.2.2. Kulturni centar Mato Lovrak

Veliki Grđevac je najpoznatiji po tome što je on rodno mjesto Mate Lovraka koji pripada među klasike dječje književnosti. Zbog toga Veliki Grđevac tijekom godine obiđe nekoliko tisuća učenika i odraslih posjetitelja iz svih krajeva Hrvatske. Uz *Lovrakove dane kulture* i spomen sobu Mate Lovraka, tu je izgrađen i “Mlin Družbe Pere Kvržice”, identičan i na istom mjestu gdje ga je obnavljao Pero sa svojom družbom. U sklopu Centra¹⁵ položen je pružni kolosijek na kojemu su postavljeni lokomotiva parnjača s tri vagona, kao uprizorenje Lovrakovog djela “Vlak u snijegu”. U centru se nalazi rekonstruirana tradicijska Mlinareva kuća, dječje igralište i ostali manji etnografski sadržaji. veliko zanimanje Za Lovrakov centar pokazuju škole diljem

¹⁴ Dvorac grofa Jankovića: <https://daruvar.hr/dvorac-grofa-antuna-jankovica/>, posjećeno 17.05.2021.

¹⁵ Kulturni centar Mato Lovrak: <http://www.kucmatolovrak.eu/>, posjećeno 20. 05. 2021.

Hrvatske, i prepoznat je kulturno-edukativno-turistički centar za pretežito učenički turizam, koji promovira ovaj kraj i prisjeća sve generacije na lik i djelo dječjih romana.

Centar Mato Lovrak je turistička atrakcija jedinstvenog sadržaja koju tijekom cijele godine posjećuju ekskurzije školske djece i odraslih iz svih krajeva Hrvatske. U sezoni ljeto-jesen najviše se posjećuje "Mlin Družbe Pere Kvržice", dok sezonu zima-proljeće obilježava posjet "Vlaku u snijegu"

4.2.3. Stari grad Sirač

Na klisuri u središtu naselja Sirač na izlazu rijeke Bijeje iz masiva Papuka svoje mjesto pronašao je „Stari grad Sirač“ koji je srednjovjekovna turska kamena utvrda visinskog tipa iz 14. stoljeća. Vjeruje se da su grad Sirač sagradili Templarci, vitezovi za vrijeme Pape Klementa V. 1309. godine. Povijesni dokumenti utvrdu spominju kao „POSSESIO ZIRCH“ kada su posjed podijelili Leukus i Kokas Tiboldović. Godine 1389. kralj Sigismund oduzeo je obitelji Tiboldović grad Sirač i dao ga je Gašparu Kaštelanoviću. On je 1430. godine dobio dozvolu da u Siraču podigne tvrđavu¹⁶. Oko grada se nalazio opkop, a na kraju drvenog mosta pred vratima se nalazio londža-čardak. Unutrašnjost tvrđave sastojala se od oko 100 kuća prekrivenih daskom, nekoliko topova i male džamije, skladište municije, a danas je od tvrđave ostalo samo nekoliko obrambenih zidova koji svjedoče o burnoj prošlosti grada Sirača i okolice.

4.2.4. Gradski muzej Bjelovar

Gradski muzej Bjelovar uvršten je u glasovitu Saurovu ediciju Museums of the World (Muzeji svijeta) te je zastupljen u uglednom europskom časopisu Museum Aktuell u Münchenu kao i u najnovijem sveobuhvatnom priručniku Muzejskog dokumentacijskog centra u Zagrebu Vodič kroz hrvatske muzeje i zbirke. Svake godine obilježava "Međunarodni dan muzeja", a svojim programima redovito sudjeluje u republičkoj manifestaciji "Noć muzeja". Muzej¹⁷ ima šest odjela u čijem se sastavu nalaze 34 zbirke: arheološki odjel, etnološki odjel, povijesni odjel, kulturno-povijesni odjel, galerijski odjel, knjižnica.

¹⁶ Općina Sirač: <http://www.sirac.hr/posts/post/289/stari-grad-sirac>, posjećeno 15.05.2021.

¹⁷ Gradski muzej Bjelovar: http://www.gradski-muzej-bjelovar.hr/index.php/o_muzeju/struktura-muzeja

4.2.5. Češka nacionalna manjina

Pripadnici češke manjine u području kulture, prosvjete, umjetnosti, znanosti i sporta udruženi su u Savez Čeha u Republici Hrvatskoj koja je nepolitička organizacija dobrovoljno udruženih Čeških beseda, škola, klubova, pojedinaca . Sjedište Saveza Čeha Republike Hrvatske je u Daruvaru, a aktivnost im je bogata i razgranata. Čine ju različite akcije i manifestacije kroz cijelu godinu, a usmjerena je na njegovanje češke kulture i jezika te očuvanje nacionalne samobitnosti. Žetvene svečanosti „Dožinky“ najveća su manifestacija hrvatskih Čeha. To je proslava završetka žetve, kojom žeteoci izražavaju radost spremanja ljetine. Najatraktivniji je nedjeljni žetveni mimohod žitom bogato okićenih alegorijskih kola s prikazima postupka dobivanja kruha, za kojima slijede razne skupine u narodnim nošnjama. Program završava spektakularnim zajedničkim plesom svih sudionika.

4.2.6. Mađarska nacionalna manjina

Zajednica Mađara Daruvara je osnovana 18.4.1995. godine., te broji oko 200 članova, od kojih trećinu čine stanovnici Daruvara, a ostatak članova je iz okolnih sela: Dežanovca, Kreštelovca, Trojeglave, Govedeg Polja, Končanice i Masljenjače. Udruga često organizira izlete radi međusobnog druženja i upoznavanja mađarskih krajeva. Osnovni cilj Zajednice je očuvanje jezika, kulture i običaja mađarske nacionalne manjine.

4.2.7. Romska kuća

U selu Maglenča nalazi se romska etno-kuća autohtonih hrvatskih Roma Lovara. Romska kuća je jedinstveni turističko-kulturni objekt koji nudi i atraktivnu i autentičnu turističku uslugu prezentacije manje poznate romske povijesti, tradicije, jezika i običaja kao sastavnog dijela bogate hrvatske baštine. Ističe ju i mnoštvo različitih proizvoda po kojima su Romi Lovari nekada bili prepoznatljivi a danas ih rijetko tko koristi. U Romskoj kući postoji mogućnost prezentacije izvornih romskih jela i pića obližnjih OPG-ova. Ovo je prva takva Romska kući u Hrvatskoj, ali i Europi. Zanimljivo je vidjeti izložbu o povijesti hrvatskih Roma i proizvodi od lavande koje izrađuju članovi Udruge Roma. Romska etno-kuća je pažljivo građena, pritom pazeći na svaki detalj a najviše može dojmiti onaj sa simboličnim putokatom na kojemu se mogu vidjeti pravci prema nekim europskim gradovima gdje Romi još traže svoj dom i svoje mjesto pod suncem. Vrlo važan simbol Roma je i jabuka, koja predstavlja izvor

blagostanja i plodnosti, a takvi simboli se mogu vidjeti po cijelom imanju etno-kuće osobito ispred ulaza.

4.3. SPORTSKO-REKREACIJSKI TURIZAM

Putovanja za vrijeme odmora s ciljem bavljenja sportom te putovanja kako bi se promatrao sportski događaj ili neke druge sportske atrakcije noć zajednički naziv sportski turizam. Sportsko - rekreacijski centri predstavljaju važnu komponentu u razvitku sportskog i rekreacijskog turizma. Nije čudno, što s obzirom da sve više izletnika želi aktivan odmor, da je takav turizam kao jedan od najmasovnijih selektivnih oblika turizma, poseban oblik turizma u kome prevladavaju sportski motiv i za putovanje i boravak u određenim turističkim mjestima i centrima.

4.3.1. Konjički klub „Husar“ Čazma

Klub je osnovan 2001. godine u Čazmi, a od 2002. godine djeluje u sastavu ŠD „Čazma¹⁸“, društva koje okuplja sve sportske klubove grada Čazme. Sjedište Kluba je u Čazmi na ranču u vlasništvu Branka Kovačića, predsjednika KK „Husar“ Čazma gdje se nalaze i staje. Staje su izgrađene 2000. godine, a sastoje se od četiri dijela: Prostor za slobodno držanje konja (tzv. lauf staje), gdje konji ulaze tijekom dana za vrućina ili kiše. Konji su preko ljeta u ograđenom ispustu koji se veže na staju. Prostor za držanje konja na vezu s 30 vezova. Prostor s boksevima sastoji se od 10 bokseva za pojedinačno držanje dimenzija 3,5m x 3,5 metara. Svi boksovi posjeduju automatske pojilice. Pod je napravljen od pune cigle, a između svaka dva boksa postavljeni su držači mineralnih soli. Sedlarnik je posljednji dio cjeline. U sastavu ranča je i preko 3 hektara ograđenih pašnjaka. Najveći dio godine konji provedu danonoćno pušteni na tim pašnjacima. Konjički klub svojim posjetiteljima nudi školu jahanja, jahanje u manježu, terensko jahanje, te smještaj konja.

4.3.2. Ergela AMB HORSES

Za ljubitelje konja preporuča se i obiteljsko gospodarstvo s plemenitim pasminama konja za sport i rekreaciju iz vlastitog uzgoja koje se nalazi samom ulazu u Daruvar. Ergela nudi cijeli spektar mogućnosti druženja sa ovim divnim i plemenitim

¹⁸ Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije: <http://www.tzbbz.hr/turisticka-ponuda/bjelovar/konjicki-klub-husar-cazma>, posjećeno 03.06.2021.

životinjama. Jahanje kao primarna aktivnost koju AMB nudi je omogućeno tijekom cijeloga dana u tri ograđena jahališta samostalno ili uz nadzor i upute domaćina. Mnogo je sadržaja koje nudi Ergela, samo neki od njih su druženja s konjima, jednodnevni izleta školaraca, uzbudljivo jahanje po pitomom krajoliku, vožnje fijakerom kroz grad ili usluge smještaja konja za goste grada¹⁹.

4.3.3. Lov

Bjelovarsko-bilogorska županija se prostire na nadmorskoj visini između 100 i 850 metara, a obiluje šumama i slatkovodnim ribnjacima. Uz blagu kontinentalnu klimu, ne čudi bogato razvijek lovni turizam, čija se lovišta ocjenjuju kao najkvalitetnija lovišta u Hrvatskoj s najbrojnijom i najkvalitetnijom divljači. Na tom području u slobodnoj prirodi obitava jelenska divljač, zečevi, fazani, ptice močvarice, prepelice, golubovi, mufloni i jeleni lopatari. O lovačkom društvu, lovnom bogatstvu i prirodnim izvorima brine više od 1750 članova lovaca udruženih u više od 50 lovačkih društava.

4.4. ZDRAVSTVENI I WELLNESS TURIZAM

Segment turizma koji je vezan uz putovanje s ciljem unapređivanja osobnog zdravlja ili zdravlja člana obitelji, naziva se zdravstveni turizam. To je jedan od važnijih selektivnih oblika turizma. Uključuje posjet lječilištima, termalnim izvorima, spa i wellness hotelima, bolnicama i klinikama, te duhovne i holističke vježbe. Zdravstveni turizam može se definirati kao „*privremena promjena stalnog boravišta pojedinca u određeno povoljno klimatsko ili kupališno mjesto radi zdravstvene preventive, kurative (liječenja) ili rehabilitacije*“²⁰.

4.4.1. Daruvarske toplice

Svijet wellness-spa oaze Daruvarskih toplica²¹ dodatni je sadržaj očuvanju zdravlja kroz primjenu ljekovitih prirodnih činitelja. Autentičan i moderno dizajniran centar površine 1800 m² nudi dva otvorena i jedan zatvoreni bazen s ljekovitom termalnom vodom. Spa zona ima vodene sadržaje: jacuzi s ljekovitom termalnom vodom, finska i turska sauna, relax room te fitness centar, dok svijet masaža sadrži

¹⁹ Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije: <http://www.tzbbz.hr/turisticka-ponuda/bjelovar/ergela-amb-horses>, posjećeno 20. 01. 2019.

²⁰ Vukonić, B., i Čavlek, N., *Rječnik turizma*. Zagreb: Masmedia, 2011. str. 454.

²¹ Daruvarske toplice: https://www.daruvarske-toplice.hr/hrvatski/o-nama_3/, posjećeno 19.05.2021.

zону za njegu lica i tijela što uključuje limfnu drenažu, anticelulitnu masažu, antistresnu, sportsku i medicinsku masažu, te hot stone - masaža vulkanskim kamenjem. Daruvarske toplice danas su suvremeni centar očuvanja zdravlja s jasnom vizijom budućnosti. Uz neprestano ulaganje u suvremenu medicinsku opremu, znanje stručnog osoblja, smještajne kapacitete, te sportsko-rekreacijske sadržaje, Daruvarske toplice konstantno nadograđuju kvalitetu pruženih usluga s ciljem povećanja zadovoljstva svojih korisnika, sukladno zahtjevima Sustava upravljanja kvalitetom ISO 9001, čije norme Daruvarske toplice dosljedno provode.

4.4.2. Termalni vodeni park Aquae Balissae

Termalni vodeni park Aquae Balissae²² - vodena oaza najljepšeg malog grada kontinentalne Hrvatske izgrađen je 2008. godine. Vodeni park koristi isključivo geotermalnu vodu čija je prosječna temperatura 32 °C, kojom se nastavlja tradicijua liječenja i uživanja dugu više od dvije tisuće godina. Bazenska voda mora biti bistra, čista i mora ispunjavati postavljene zahtjeve kvalitete.

4.4.3. Sportski rekreacijski centar Veliki Grđevac

Sportski rekreacijski centar smješten u Velikom Grđevcu²³ sastoji se dubokog bazena, plitkog bazena za djecu s dvije „gljive“, te hidromasažnog bazena s ljekovitom vodom. Pored bazena nalaze se još i veliko dječje igralište, teniski i odbojkaški teren, sala s biljar stolom, stolom za stolni tenis te stolni nogomet. Za vrijeme boravka posjetitelji mogu na bazenima unajmiti ležaljku, a suncobrani su osigurani za sve one koji žele pobjeći od sunca u vrućim ljetnim danima. Kada vrućine postanu nesnosne, okrijepu pićem i hranom mogu potražiti u ugostiteljskom objektu u sklopu sportskog rekreacijskog centra. Centar se može pohvaliti bazenima koji su napravljeni po najvišim standardima, opremljeni suvremenom tehnološkom opremom i obloženi kvalitetnom bazenskom keramikom. Uz plivački bazen je i stolica s dizalom za ulaz i izlaz teško pokretnih kupača. Dječji bazen također ima podvodnu rasvjetu i ustovodene atrakcije tkz. „gljiva“ i „maslačak“. Masažni bazen također ima podvodnu rasvjetu, zračnu masažu i vodeno-zračnu masažnu stanicu.

²² Aquae Balissae termalni vodeni park: <https://www.aquae-balissae.hr/>, posjećeno 22.05.2021.

²³ Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije: <http://www.tzbbz.hr/turisticka-ponuda/bjelovar/sportsko-rekreacijski-centar-veliki-grdevac>

4.4.4. Poliklinika Arcadia

Poliklinika Arcadia privatna je obiteljska poliklinika osnovana 1992. god. kao prva ordinacija za plastičnu, estetsku i rekonstrukcijsku kirurgiju u Hrvatskoj. Smjestila se na rubu Rimske šume u neposrednoj blizini Daruvarskog parka, nadaleko izvora termalne ljekovite vode. Medicinski stručnjaci poliklinike za plastičnu kirurgiju i ginekologiju²⁴ nude kvalitetno izvođenje estetskih i plastičnih operacija, kao i ostalih tretmana, te ugodan smještaj poslije operacijskih zahvata uz punu diskreciju. O pacijentima se brinu educirane medicinske sestre s dugogodišnjim iskustvom u estetskoj i plastičnoj kirurgiji. Osim plastične kirurgije pružaju usluge vrhunskih stručnih suradnika iz područja ginekologije, dermatologije, kardiologije i ultrazvuka, te mnoge laboratorijske pretrage, alergološko testiranje i neinvazivni prenatalni test.

4.5. ASTRONOMSKI TURIZAM - Astronomsko društvo Kumova Slama

Rad društva su i redovita promatranja nebeskih događaja poput meteorskih potoka, sunčeve pjege, pomrčine Sunca i Mjeseca i tada građani mogu koristiti opremu društva za promatranje. Astronomsko društvo je u sustavu Hrvatske meteorske mrežeastrofotografiji, a posebno se istaknula članica Dunja Županić koja je svojom astrofotografijom ušla među deset najboljih po izboru Royal Observatory Greenwich na natječaju Astronomy Photographer of the Year 2012. godine. do sada je društvo organiziralo već jedanaest puta "10 dana astronomije²⁵" i apsolutno dokazalo da je to manifestacija od značaja za znanstveni turizam grada i županije. Dva puta pokrovitelj dana astronomije bio je sada bivši Predsjednik RH dr. Ivo Josipović, dok je grad Daruvar bio suorganizator.

²⁴ Poliklinika Arcadia: <https://poliklinika-arcadia.hr/>, posjećeno 29.05.2021.

²⁵ Astronomsko društvo Kumova Slama: <http://www.kumova-slama.hr/o-nama>, posjećeno 17. 05. 2021.

4.6. CIKLOTURIZAM

Bjelovarsko - bilogorska županija bogata je gradskom, županijskom i međunarodnom rutom bicikliranja. Ljubitelji biciklizma na području Daruvara i same okolice se mogu iskušati u vožnji odličnim cestovnim i mountebike rutama. Uz sporu vožnju koja ne izaziva napor i dozvoljava normalan razgovor, boravak na biciklu možete pretvoriti u ugodno poslijepodnevno druženje. Orijentacijsku kartu za planinare i bicikliste Daruvar-Voćin, Đulovac-Sirač, koju je izradio profesor Josip Prević, možete dobiti u Turističkom uredu Daruvar, pomoću koje ćete se lakše snalaziti na tom području. Kroz BBŽ prolazi ruta Popovača-Podgarić, Podgarić-Bjelovar, Bjelovar-Đurđevac.

4.7. MANIFESTACIJSKI TURIZAM

Manifestacijski turizam je pojam koji se koristi u literaturi o turizmu i turističkom rječniku, a kojim se objašnjava razvoj destinacije i marketinške strategije usmjerene realizaciji potencijalnih ekonomskih koristi od manifestacija. Manifestacijski je turizam naziv za sve oblike turističkog prometa motivirane održavanjem različitih manifestacija, bile one kulturnog, znanstvenog, poslovnog, sportskog, ili zabavnog karaktera. U vremenima prije začetka turizma, čovjek je bio svjestan da održavanje manifestacija dovodi više ili manje posjetitelja koji svojom potrošnjom povećavaju uobičajenu masu konzumenata u trgovinama i pojedinim uslužnim aktivnostima. Ta spoznaja posebno je došla do izražaja u vrijeme modernog turizma, a najviše u posljednja dva desetljeća dvadesetog stoljeća. Manifestacijski turizam traži odgovarajuću infrastrukturu u klasičnim turističkim kapacitetima smještaja i prehrane, ali i u prostorima, sadržajima i opremi koji omogućuju održavanja pojedine manifestacije. Postojanje takve infrastrukture u velikim gradovima navelo je mnoge među njima da forsiraju manifestacijski oblik turističkog prometa kao značajan izvor prihoda.

4.7.1. Vinodar

Vinodar je zasigurno najpoznatija i najznačajnija tradicionalna manifestacija grada Daruvara i njegovih vinara i vinogradara. Prvi dio tjedna manifestacije se sastoji od raznovrsnih stručnih predavanja, terenskih radionica, stručnog ocjenjivanja vina, okruglih stolova koji su posvećeni uzgoju vinove loze, proizvodnji i očuvanju vina. U sklopu eno-gastro sadržaja već tradicionalno svake godine se održava Kušaonica "Moje vino je najbolje" na koju domaći proizvođači vina nose svoje uzorke, a priznati enolozi ocjenjuju njihovo vino. Također u sklopu Vinodara se održava i Večer

vinara gdje se naši vinari s Daruvarske vinske ceste predstavljaju novinarima, predstavnicima turističkih agencija, lokalnim turističkim djelatnicima kako bi se upoznali s njihovom bogatom ponudom i proizvodima. U posljednja 3 dana manifestacije (petak, subota i nedjelja) gradski trg se pretvara u središte događanja koje posjetiteljima nudi u sklopu Sajma²⁶ tradicionalnih proizvoda Bjelovarsko-bilogorske županije bogatu gastronomsku ponudu, domaći sir, med, medne prerađevine, slavonski pršut, kulen kao i bogatu ponudu vina domaćih vinara, rakija i raznih likera. Prikazuju se tradicionalni obrti, suveniri i rukotvorine. Svake godine na sajmu sudjeluje preko 100 izlagača.

Uz brojne domaće i gostujuće izlagače na trgu, doživljaj upotpunjuje i cjelodnevna glazba tamburaša, ponuda šarana na rašljama, a neizostavna atrakcija svake godine je noćno pečenje vola na ražnju. Večernji sati su rezervirani za koncerte poznatih hrvatskih glazbenika, a za najmlađe posjetitelje razonoda je osigurana u zabavnom parku.

4.7.2. Međunarodna izložba vina „Čazmanski vinokap“

Izložba vina pod nazivom *Čazmanski vinokap*²⁷ se redovito održava prve subote u proljeće u Čazmi uoči tradicionalnog Atletskog supermaratona Zagreb – Čazma te je već postala prepoznatljiva turistička atrakcija, posebno vinoljubaca. Posebno mjesto među najboljim vinima priprada škretu, autohtonoj moslavačkoj sorti. Organizator izložbe je čazmanska Udruga vinara i vinogradara, a partner čazmanska Turistička zajednica.

4.7.3. Pčelarski sajam

U Gudovcu pored Bjelovara održava se Međunarodni pčelarski sajam²⁸ na kojem se predstavljaju brojni izlagači iz područja pčelarstva, u organizaciji Bjelovarskog sajma d.o.o., Hrvatskog pčelarskog saveza, Hrvatske poljoprivredne komore i Pčelarskog saveza Bjelovarsko-bilogorske županije. Na Sajmu se mogu prepoznati 3 cjeline: izložba i prodaja meda te proizvoda od meda, izložba i prodaja

²⁶ Grad Daruvar: <http://www.visitdaruvar.hr/vinodar-2018-najzabavniji-festival-vina.aspx>, posjećeno 20.05.2021.

²⁷ Grad Čazma: <http://www.tzbbz.hr/manifestacije-bbz/bjelovar/meunarodna-izlozhba-vina-chazmanski-vinokap>, posjećeno 05.06.2021.

²⁸ Turistička zajednica grada Bjelovara: <http://www.tzbbz.hr/manifestacije-bbz/bjelovar/pchelarski-sajam>, posjećeno 20.05.2021.

pčelarske opreme te bogati edukativni dio o načinima pripremanja meda.

4.7.4. Dani piva

Jedan od najistaknutijih zaštitnih simbola grada Daruvara ali i daruvarskog područja, zasigurno je Pivovara Daruvar. Osnovana je davne 1840. godine na imanju grofa Jankovića i slovi za najstariju pivovaru u Hrvatskoj, jedinstvenu po načinu proizvodnje piva prema tradicionalnoj češkoj tehnologiji odnosno recepturi. Kako bi približili svoju paletu proizvoda potrošačima, upoznali lokalno stanovništvo, ali i posjetitelje grada Daruvara, Pivovara svake godine u svibnju organizira Dane piva i Dan nezavisnosti (Festival malih nezavisnih pivara) na kojima se okupi veliki broj proizvođača craft piva iz cijele Hrvatske i veliki broj posjetitelja koji žele uživati u jedinstvenoj i raznolikoj ponudi craft piva na jednom mjestu.

4.7.5. 10 dana astronomije

Deset dana astronomije je manifestacija koja je s radom počela 2010. godine u organizaciji Astronomskog društva „Kumova slama“ iz Daruvara. Program je koncipiran je tako da se održavaju radionice za sve uzraste, gdje mogu teleskopima promatrati dnevno i noćno nebo, ali se mogu poslušati i predavanja poznatih predavača, znanstvenika i astronoma. U sklopu manifestacije održavaju se izložbe astrofotografija, a na izložbi sa svojim astrofotografijama sudjeluju astrofotografi iz cijele Hrvatske. Vrijedno je spomenuti da je manifestacija i međunarodnog karakter, jer su na njoj sa svojim radovima sudjelovali astronomi iz Slovenije i Srbije. Svake godine ova manifestacija privlači veliki broj posjetitelja iz cijele regije, na svim predavanjima se traži stolica više, druženja sa astronomima potraju do dugo u noć i sa sigurnošću možemo reći da je tih dana Daruvar središte svemira.

4.7.6. BOKfest

Bjelovarski odjeci kazališta, poznat i kao BOK fest²⁹, kazališni je festival poznat diljem Hrvatske i jedan je od zaštitnih znakova grada Bjelovara. Umjetnički direktor festivala je Bjelovarčanin i afirmirani glumac Goran Navojec, a festival je s radom počeo 2003. godine i ubrzo osvojio srca građana te se našao na karti gradskih

²⁹ BOKfest: <https://www.bjelovar.hr/o-bjelovaru/manifestacije/bok-fest/>

manifestacija. Na programu su svake godine najpopularnije predstave u Hrvatskoj, a česta su i gostovanja stranih kazališta. Uz kazališne predstave svoje mjesto našla su mnoga popratna događanja, poput Rukometnog BOK turnira, Retro partyja, Glumačke moto alke i Izložbe glumaca, za koju glumci vole reći da je jedinstvena u svijetu. Grad Bjelovar je glavni pokrovitelj, a organizatori su Grad Bjelovar, Pučko otvoreno učilište i udruga Bjelovart. BOK fest tradicionalno se odvija tijekom druge polovice travnja i početkom svibnja.

4.7.7. Dani krumpira u Hercegovcu

Dani krumpira u Hercegovcu predstavljaju jedinstvenu manifestaciju u ovoj regiji, a temeljeni su na kulturi uzgoja, prerade i konzumacije krumpira po čemu je ovaj kraj vodeći u Republici Hrvatskoj. Manifestacija je izuzetna po učenjima o razvoju kulture uzgoja, proizvodnje i prerade krumpira kroz povijest. Važna je i promocija lokalnih tradicija i gastronomske ponude tradicionalnih i modernih jela u kojima je jedan od sastojaka krumpir. A upravo taj nezamjenjivi sastojak može se pohvaliti svojom iskoristivošću u Tvornici za preradu krumpira, takozvanoj čipsari, gdje se proizvodi jedan od najpoznatijih hrvatskih proizvoda Čipi-čips. Skromna ali bogata manifestacija krumpira se održava na prostoru mjesnog parka i igrališta u Hercegovcu. Posjetitelji mogu uživati u bogatom sportskom sadržaju, od koji se posebno ističu nogometna natjecanja svih uzrasta, paintball natjecanje te prigodno natjecanje sa krumpirima.

4.7.8. Dani šljiva i rakije

Ljubitelji šljiva ali i rakije, svoje želje mogu utažiti na Danima šljiva i rakije koji se održavaju u bajkovitom selu Siraču³⁰, koji je od Daruvara udaljena manje od deset kilometara. Na ovoj manifestaciji posjetitelji mogu učiti o uzgoju i preradi šljiva, kušati ali i osjenjivati proizvođače. Stručnom edukacijom posjetitelja želi se prikazati važnost ali i prednost uzgoja i prerade velikih količina šljiva koje se mogu višestruko iskoristiti u bogatoj tradicionalnoj ali sve više i u modernoj kuhinji. Kako gosti ne bi uživali samo u alkoholnim delicijama, nudi se mogućnost kušanja raznih domaćih kolača sa šljivama, češkog recepta knedli sa šljivama, ali i pekmeza i palačinki. Kako bi zabava bila potpuna, sva godine dolaze novi izvođači koji prate posjetiteljima u natjecanju u „šljivarskim igrama“ ali i smotre kulturno-umjetničkog društva iz Hrvatske i inozemstva.

³⁰ Sirač: <http://www.sirac.hr/posts/categories/dogadjanja/dani-sljiva-u-siracu>, posjećeno 17.05.2021.

4.7.9. DOKUart

Festival profesionalnog dokumentarnog filma iz Hrvatske svake se godine održava u Bjelovaru pod nazivom DOKUart³¹. Osnovan i pokrenut je 2006. Godine a održava se početkom listopada i traje cijeli tjedan. U dosadašnjih petnaest godina održavanja prikazano je više od dvjesto filmova iz 25 različitih zemalja, a hrvatskih premijera je prikazano čak 35. Na festivalu su dosad sudjelovali mnogi poznati autori, glumci i redatelji. Ovaj festival odlikuje prikazivački karakter koji dodjeljuje dvije nagrade, onu od publike i onu od žirija mladih. Svake godine DOKUart gostuje u nekom od sela ili gradova u okolici Bjelovara, ali i u Zagrebu na Tuškancu gdje prikazuje dvije projekcije dokumentarnih filmova. Hvalevrijedna akcija kojom je potaknut festival je prikupljanje sredstava kako bi Bjelovarčani dobili kino. Također, DOKUart organizira i radionicu za učenike osnovnih škola, gdje oni mogu usavršavati znanja iz proizvodnje dokumentarnih filmova, a samim time i medijske kulture.

4.8. RURALNI TURIZAM

Čovjek se sve više vraća prirodi, pa tako i selu i ruralnim područjima. Stoga ne čudi sve veća potražnja za boravak u prirodi seoskim čarima. Pokret ruralni turizam animira ruralne ambijente, obnavlja prateće gospodarske aktivnosti karakteristične za selo, a potrebne novom potrošaču koji pokazuje sve veće zanimanje za boravak u ruralnim sredinama. Ruralni, ili bolji naziv zeleni turizam, možemo definirati kao oblik turizma u kojem se podrazumijeva povremeni boravak turista u seoskoj sredini koja posjetiteljima čistog zraka i prirodnog ambijenta pruža različite mogućnosti aktivnog sudjelovanja u životu i radu u seoskom gospodarstvu.

4.8.1. OPG Bilogorska čarolija

Seoska kućica Bilogorska čarolija³² smjestila se u središtu Bjelovarsko-bilogorske županije, na brežuljkastom području gdje je okružena brojnim šumama i vinogradima a uvijek rado prima izletnike, posjetitelje željne odmora u prirodi i obitelji s djecom i kućnim ljubimcima. Sve što jednom posjetitelju može zatrebati na vikend odmoru može pronaći na ovom OPG-u. odmor za oči i dušu može se dobiti na imanju s konjima gdje se posjetitelji mogu družiti sa životinjama, učiti o njihovom uzgoju ali i pomoći s održavanjem ili čak jahati uz pratnju ili samostalno.

³¹ DOKUart: <https://dokuart.hr/o-nama/>, posjećeno 21.05.2021.

³² Bilogorska čarolija: <https://bilogorskacarolija.com/>, posjećeno 17.05.2021.

4.8.2. Izletišta „Na malenom brijegu“

Agroturizam "Na Malenom brijegu"³³ nalazi se na vrhovima Bilogore, u malom selu Ribnjačka. Selo okruženo šumovitim brežuljcima i šarolikim poljoprivrednim parcelama kao da je ostalo u nekom prošlom vremenu. uzgoj konja je osnovna djelatnost na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu. Sedam prekrasnih jahačkih konja oduševljavaju sve posjetitelje, stoga bilo da ste početnici ili iskusni jahači, ili jednostavno ih želite promatrati na pašnjacima, slobodne na ovo izletištu se to može. Gospodarstvo³⁴ se prostire na oko 15 hektara površine a njihov vinograd obiluje bogatim bijelim sortama kao što su Graševina, Rajnski rizling, Chardonnay i još nekoliko starinskih sorti koje zajedno daju interesantno vino Bilogorsku rosu. Crne sorte su Cabernet Sauvignon i Frankovka uz nekoliko starih trsova djedova vinograda.

4.8.3. Božićna bajka – Uskrsna priča obitelji Salaj

Božićna bajka obitelji Salaj već 19 godina priča svoju Božićnu bajku³⁵ isprepletenu milijunima lampica koje brinu za nezaboravan doživljaj najznačajnije adventske manifestacije kontinentalnog dijela Hrvatske. Vlasnik imanja Zlatko Salaj djetinjstvo je proveo u neimaštini i budući da u djetinjstvu nije iskusio radost Božića, odlučio je to promijeniti i svojoj djeci priuštiti radosniji Božić. Prvo je počeo saditi mnogo raznih vrsta ukrasnoga drveća i grmlja na svom imanju, a od 2002. godine i okititi imanje tisućama žaruljica. Imanjem teče rijeka Grabovnica, a vlasnik je dodatno izgradio tri jezera u koje je unio ribe te sagradio mnoštvo mostića. Kada je obitelj Salaj prvi puta okitila svoje imanje bilo je oko tisuću žaruljica a nakon toga svake godine povećavali su broj , da bi nakon desetak godina dosegli broj od čak milijun lampica. U početku nije postojala ideja da se razvije turistička manifestacija nego da vlasnik svojoj djeci pruži ono za čim je on u svome djetinjstvu žudio, ali su prolaznici bili očarani ambijentom i tisućama lampica, što je dovelo do toga da se sve organizira na još većoj razini i u suradnji s lokalnom turističkom zajednicom grada Čazme. S vremenom se "Božićna priča" razvila u vrlo posjećenu manifestaciju, koja traje u prosincu i početkom siječnja s tisućama posjetitelja iz Hrvatske i stranih zemalja.

³³ Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije: <http://www.tzbbz.hr/izletista-seoski-turizam/bjelovar/seoski-turizam-izletiste-na-malenom-brijegu>, posjećeno 21.05.2021.

³⁴ Na malenom brijegu: <https://www.namalenombrijegu.hr/>, posjećeno 16.06.2021.

³⁵ Salajland: <https://salajland.com/>

Uz Božićnu bajku koja je očarala posjetitelje, obitelj Salaj nije mogla stati na tome nego su osmislili i Uskrsnu priču. Zeko, pilić i jaje mogu ispričati svoju priču u iščekivanju najvećeg kršćanskog blagdana Uskrsa na imanju s gotovo dvije tisuće različitih biljaka, četiri jezera, potocima i uređenim stazama. Salajevi svoj posjed tada osvijetle tisućama i tisućama pisanica, a za desetodnevno trajanje Uskrsne priče osim razgledanja uskrsnih dekoracija, može se uživati i u oživljenim tradicijskim igrama, radionicama, kazališnim predstavama za najmlađe i bogatoj tradicijskoj gastronomskoj ponudi.

4.9. SMJEŠTAJNI KAPACITETI

Bjelovarsko-bilogorska županija za posjetitelje nudi razne oblike smještajnih kapaciteta. Uglavnom su to hoteli, prenoćišta, domovi, lovačke kuće, privatni smještaji i kampovi, a osobito je povećana potražnja za izletištima i seoskim turizmom. Svi ti smještajni kapaciteti pripadaju važnoj komponenti turističke ponude koja ovisi o ponudi i potražnji. Bitno je istaknuti da na turističku potražnju ne utječu samo smještajni objekti i kvantiteta ležaja za turiste, nego i kvaliteta sadržaja koji se nudi, odnosno cjelokupna ponuda kao što su slobodne aktivnosti, gastroponuda, kultura, prometna povezanost i ostalo. Kada se govori o smještajnim kapacitetima tada se podrazumijevaju različite jedinice za pružanje osnovnih ugostiteljskih usluga smještanja turista. Za Bjelovarsko-bilogorsku županiju karakteristični su mali objekti s po nekoliko smještajnih jedinica. Tako se na području županije broji svega stotinjak objekata s nešto manje od dvije tisuće postelja. Prema statističkim podacima turističke zajednice Bjelovarsko-bilogorske županije, najviše smještajnih kapaciteta pripada kategoriji objekata u domaćinstvu, nakon toga OPG-ovi, a tek tada hoteli i sobe za iznajmljivanje. S obzirom da se izrazito povećala potražnja za izletničkim turizmom, najčešće su popunjeni smještajni kapaciteti vezani uz ruralni turizam, gdje turisti žele zamijeniti gradske gužve sa seoskim mirom i tišinom.

Uspoređujući podatke koje donosi Državni zavod za statistiku, mogu se vidjeti promjene koje su se događale kroz gotovo tri desetljeća u turističkim dolascima u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. Tako Zavod navodi da je 1994. godine ista županija imala oko 9 000 dolazaka turista u komercijalne smještaje. Deset godina kasnije, 2014. taj broj se povećao na nešto više od 16 000, a od 2015. godine broj gostiju nije pao

ispod 20 000. Komercijalni smještajni kapaciteti, kao najplodniju godinu bilježe 2018. kada Bjelovarsko-bilogorska županija bilježi više od 24 000 posjetitelja.

Noćenja turista u posljednjim godinama osobito rastu, izuzevši 2020. godinu koja zbog globalne pandemije teško može biti mjerodavna usporedba za statističke podatke, Bjelovarsko-bilogorska županija u posljednjih pet godina bilježi gotovo 70000 noćenja u komercijalnim smještajima. Veliku većinu, gotovo 80% svaukupnog turističkog prometa dolazi upravo od domaćih gostiju, dok su strani gosti vjerojatno više skloni obali. Iako, i taj broj polako raste, pogleda li se 2010. godina u kojoj je ova županija imala samo 7045 stranih gostiju, primjećuje se veliki rast do 2019. godine, kada su primili 23.253 strana turista.

5. ZAKLJUČAK

Turizam je skup pojava i odnosa koji proizlaze iz boravka i putovanja posjetitelja nekog mjesta, ako se tim boravkom ne zasniva stalno prebivalište i ako s takvim boravkom nije povezana njihova gospodarska djelatnost. On u Republici Hrvatskoj već dugi niz godina predstavlja najvažniju kariku u razvitku gospodarstva te je jedan od neupitnih prioriteta. Posljednjih nekoliko godina fokus se stavlja i na razvoj i promociju kontinentalnog dijela Hrvatske. Prepoznaje se bogatstvo prirodnih i kulturnih resursa koji su dosad, nažalost, bili neiskorišteni, a imaju veliki potencijali.

Jedna od prepoznatih destinacija kontinentalne Hrvatske je i Bjelovarsko-bilogorska županija koja svoja turistička središta ima u gradovima Bjelovaru i Daruvaru te njihovim općinama. Svoju ponudu temelje i proširuju kroz niz selektivnih oblika turizma koji su od iznimne važnosti pri diferencijaciji i konkurentnosti na turističkom tržištu. Na taj način se pozicioniraju na regionalnoj i nacionalnoj razini, ali se bilježi i značajan dolazak stranih turista. Kako danas turisti sve više žele personaliziranu uslugu, Bjelovarsko-bilogorska županija upravo to može i ponuditi. Od selektivnih oblika turizma na području županije, najrazvijeniji su kulturni, manifestacijski, eno-gastro, ruralni, zdravstveni i wellness, ali i mnogi drugi.

Kroz ovaj rad se prepoznala važnost selektivnih oblika turizma u razvijanju turizma općenito, ali osobito na području kontinentalnog dijela zemlje. Bjelovarsko-bilogorska županija, kroz svoje bogate resurse, na pravi način razvija svoj turizma i prepoznaje trendove i potraživanja na tržištu. Kroz već postojeću ponudu na pravi način se pozicionira i stvara konkurentsku prednost na tržištu. Selektivni oblici turizma i iskorištavanje resursa na ispravan način diferenciraju je od ostalih i čini ju poželjnom destinacijom za turiste. Nastavi li se razvijati na ovaj način i pratiti postojeće trendove, sačuvat će željenu poziciju među kontinentalnim destinacijama, ali možda postati i ozbiljan konkurent onima na primorju.

LITERATURA

1. Blažević, B.: Turizam u gospodarskom sustavu, Fakultet za hotelski i turistički menadžment Opatija, Opatija, 2007.
2. Geić, S., *Menadžment selektivnih oblika turizma*, Sveučilište u Splitu 2011.
3. Kos, G.; Klarić, Z.: *Model vođenja cikloturističkih ruta na primjeru Bjelovarsko-bilogorske županije*, Podravina, vol.13, broj 26, str 76-98., Koprivnica 2014.
4. Kunst, I.: *Razvoj turizma na području Bjelovarsko-bilogorske županije*, Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru, sv. 6 (2012)
5. Nikočević, Z. (2012): *Kultura ili baština*. Etnološka tribina 35, vol.42. <http://www.hrcak.srce.hr/>
6. Ružić, P.: Ruralni turizam, *Institut za poljoprivredu i turizam Poreč*, 2009..
7. Vukonić, B., i Čavlek, N.: *Rječnik turizma*. Zagreb: Masmedia, 2011.
8. Žganjer, K.; Lončar, N. (2016.): *Prirodnogeografske značajke Bjelovarsko-bilogorske županije u finkciji razvoja turizma*. Podravina, vol. 16., Koprivnica

Internetski izvori:

9. Aquae Balisae termalni vodeni park: <https://www.aquae-balissae.hr/>
10. Bilogorska čarolija: <https://bilogorskacarolija.com/>
11. BOKfest: <https://www.bjelovar.hr/o-bjelovaru/manifestacije/bok-fest/>
12. Daruvarske toplice: https://www.daruvarske-toplice.hr/hrvatski/naslovnica_1/
13. DOKUart: <https://dokuart.hr/o-nama/>
14. Dvorac grofa Jankovića: <http://www.visitdaruvar.hr/dvorac-jankovic.aspx>
15. Grad Daruvar: <https://daruvar.hr/>
16. Izletište i vinotočje Vinia: <https://www.vinia.hr>

17. Na malenom brijegu: <https://www.namalenombrijegu.hr/>
18. Turistička zajednica grada Čazme: <https://www.tz-cazma.hr/>
19. Turistička zajednica Daruvar: <http://www.visitdaruvar.hr/>
20. Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije: <http://www.tzbbz.hr/>
21. Općina Sirač: <http://www.sirac.hr/>
22. Pivovara Daruvar: <https://www.pivovara-daruvar.hr/>
23. Poliklinika Arcadia: <https://poliklinika-arcadia.hr/>
24. Rihter distillery: <https://rihter-distillery.com/>
25. SalajLand: <https://salajland.com/>
26. Vinarija Coner: <https://www.vinarija-coner.hr/>

SAŽETAK

Bjelovarsko-bilogorska županija se nalazi u istočnom dijelu središnjega područja Hrvatske. Središte županije je grad Bjelovar, političko, kulturno i gospodarsko središte županije te se u njemu nalaze mnogobrojne institucije koje svojim aktivnim djelovanjem daju primjeren značaj gradu. Potreba za pronalaženjem modela koji vodi ka održivom razvoju turizma javila se vidjevši prve negativne znakove masovnog turizma. Tržište turizma sve se više raščlanjuje na podkategorije koje su definirane osobnim sklonostima, životnim stilom, potrebama i životnim prilikama. Sve to potiče interes za različite oblike i vidove turizma na svim razinama turističke potražnje. Turističko gospodarstvo je najviše usmjereno ka turističkim sezonama, upravo zbog toga što one donose najveće financijske rezultate. Turističku ponudu Bjelovarsko-bilogorske županije upotpunjuju brojne crkve, muzeji, srednjovjekovni građevine te mnogi drugi kulturno-povijesni spomenici, kao i šumovite gore, brojne rijeke i ribnjaci. Zato to područje ima bogato razvijen eno-gastro turizam, kulturni, manifestacijski, zdravstveni i wellness turizam ali i sportsko-rekreacijski, astronomski i cikloturizam. U bilogorskoj regiji mogu se posjetiti brojne vinarije, izletišta i wellness centri. Nipošto se ne smiju izostaviti muzeji, udruge nacionalnih manjina ali i brojne manifestacije kroz cijelu godinu.

SUMMARY

Bjelovar-Bilogora County is located in the eastern part of the central area of Croatia. The center of the county is the city of Bjelovar, the political, cultural and economic center of the county and there are many institutions that through their active work give appropriate importance to the city. The need to find a model that leads to sustainable tourism development arose after seeing the first negative signs of mass tourism. The tourism market is increasingly broken down into subcategories defined by personal preferences, lifestyles, needs, and life opportunities. All this stimulates interest in different forms and types of tourism at all levels of tourist demand. The tourist economy is mostly focused on the tourist seasons, precisely because they bring the greatest financial results. The tourist offer of Bjelovar-Bilogora County is complemented by numerous churches, museums, medieval buildings and many other cultural and historical monuments, as well as wooded mountains, numerous rivers and ponds. That is why the area has a richly developed eno-gastro tourism, cultural, event, health and wellness tourism, but also sports-recreational, astronomical and cycling tourism. In the Bilogora region you can visit numerous wineries, picnic areas and wellness centers. Museums, associations of national minorities, as well as numerous events throughout the year must not be left out.